

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

Vår dato:

31.01.2021

Vår ref:

2021/802

Deres dato:

27.11.2020

Deres ref:

Forsvarsbygg

Postboks 405 Sentrum

0103 Oslo

v/Gry Støvind Hoell

gry.stovind.hoell@forsvarsbygg.no

Saksbehandler, innvalgstelefon

Tor Asbjørn Aslaksen Simonsen, 78 95 03 14

Hornøya og Reinøya naturreservat – Dispensasjon til ferdsel, helikoptertransport, restaurering av gammer m.v. – Forsvarsbygg

Statsforvalteren i Troms og Finnmark gir Forsvarsbygg dispensasjon til ferdsel, helikoptertransport, restaurering av gammer, etablering av utedo, brønn og flytebrygge, uttak av torv og oppsetting av telt på Reinøya i Hornøya og Reinøya naturreservat. Se nærmere detaljer og vilkår i vedtaket nedenfor.

Bakgrunn

Det vises til søknad fra Forsvarsbygg datert 26. november 2020 om ferdsel, helikoptertransport, restaurering av gammer, etablering av utedo, brønn og flytebrygge, uttak av torv og oppsetting av telt på Reinøya i Hornøya og Reinøya naturreservat (NR).

Planen var at arbeidet med restaureringen av gammene og etableringen av utedo og brønn skulle ferdigstilles i løpet av sommersesongen 2020. Arbeidet med gammene tok lenger tid enn antatt. Forsvarsbygg ønsker derfor å fortsette arbeidet sommersesongen 2021 for å ferdigstille samtlige av de omsøkte tiltakene.

Under sommersesongen 2020 ble materialer transportert til Reinøya med båt. Dette medførte at materialene måtte bæres i land fra båt og transporteres langs en smal sti opp til gammene. Dette arbeidet var risikofyllt, og av den grunn søkes det om å etablere en midlertidig flytebrygge på østsiden av Gambukta for sommersesongen 2021.

Statsforvalterens vurdering

Søknaden er behandlet etter forskrift om Hornøya og Reinøya NR av 28. januar 1983 nr. 120 og naturmangfoldloven av 19. juni 2009 nr. 100.

Det søkes om å følge tiltak:

- 1) Ferdsel fra Gambukta langs sti opp til gammene samt et lite område rundt gammene.
- 2) Restaurering av gammer (den ene av gammene ble nesten ferdigstilt i 2020).
- 3) Uttak av torv til gammer (fra et lite område rundt gammene).
- 4) Etablering av utedo.
- 5) Etablering av brønn.
- 6) Oppsetting av telt (for hvile-/opphold).
- 7) Bruk av helikopter for transport av utstyr og materialer.
- 8) Etablering av flytebrygge

Med unntak av tiltaket som går ut på å etablere midlertidig flytebrygge på østsiden av Gambukta ved Reinøya, har Forsvarsbygg i tidligere dispensasjoner fått innvilget omsøkte tiltak, jf. vedtak fattet av Statsforvalteren i brev datert 24. juli 2020 (vår ref.: 2019/14329) og 17. januar 2020 (vår ref.: 2019/14329).

Det finnes ikke spesifiserte bestemmelser i verneforskriften for de omsøkte tiltakene. Dette betyr at søknaden om tiltak må behandles etter naturmangfoldloven (nml.) § 48. Av denne bestemmelsen går det frem at dispensasjon bare kan gis dersom tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Villkårene er kumulative, det vil si at begge villkårene må være oppfylt for at Statsforvalteren kan dispensere for omsøkte tiltak. Det at villkårene er oppfylt, gir ikke krav på dispensasjon. I avveiningen av om dispensasjon skal gis, må det foretas en skjønnsmessig vurdering. Det skal også vurderes om en eventuell innvilgelse av søknaden kan føre til presedensvirkninger.

Det fremgår av nml. § 8 at kravet til kunnskapsgrunnlaget skal være oppfylt før myndighetene fatter vedtak i saken. Statsforvalteren mener det foreligger god kunnskap om verneverdiene i Hornøya og Reinøya NR gjennom blant annet forvaltningsplan og besøksstrategi for Hornøya og Reinøya NR, effektstudie av turisme på sjøfugl, resultater fra forskning på sjøfugl, befaringer til reservatet samt kunnskap innhentet fra Statens naturoppsyn (SNO). Fylkesmannen vil på dette grunnlaget fastslå at kunnskapsgrunnlaget i henhold til nml. § 8 er oppfylt. Førre-var-prinsippet etter nml. § 9 får dermed mindre relevans.

Ferdsel

Forsvarsbygg har behov for å kunne ferdes på land fra Gambukta, opp til gammene og innenfor et begrenset område rundt gammene på Reinøya. I følge verneforskriften pkt. IV nr. 5 er ferdsel på land forbudt i tiden fra og med 1. mars til og med 15. august.

Statsforvalteren mener at ferdsel i området rundt gammene vil ha begrenset innvirkning på sjøfuglene fordi gammene ligger i et dalsøkk som strekker seg i nord-sørlig retning, og det ikke er stor hekkeaktivitet i det dette området. For å begrense slitasjen på grunn og vegetasjon, vil Statsforvalteren stille vilkår om at det benyttes én (1) trasé fra gammene og ned til Gambukta, og at restaureringsarbeidene foregår innenfor et avgrenset område rundt gammene.

Statsforvalteren går inn for at ferdsel skal være tillatt innenfor et avgrenset område rundt gammene og langs sti ned til Gambukta, og at ferdselen skal foregå innenfor en begrenset tidsperiode, jf. nml. §§ 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning og 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Restaurering av gammer på Reinøya

Forsvarsbygg planla opprinnelig å restaurere gammene Hygga og Trygga på Reinøya i løpet av 2020. Arbeidet tok lengre tid enn antatt. Det er derfor behov for å fortsette arbeidet i 2021.

I følge verneforskriften pkt. V nr. 4 er bestemmelsene i pkt. IV ikke til hinder for vedlikehold av eksisterende godkjente bygninger og anlegg. Med det omfang restaureringen av gammene har, mener Statsforvalteren at restaureringen av gammene ikke faller innunder den spesifiserte bestemmelsen i verneforskriften.

Til restaureringen av gammene benyttes det hovedsakelig enkle verktøy som støyer lite og som dermed ikke fører til nevneverdig forstyrrelse av dyre- og fuglelivet. At et fåtalls personer er engasjert i restaureringsarbeidene bidrar ytterligere til å redusere den samlede belastningen på naturverdiene, jf. nml. § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning. Erfaringer fra sommeren 2020 tilsier at arbeidet med gammene ikke medførte nevneverdige konsekvenser for fuglelivet, og Statsforvalteren vil derfor gå inn for at Forsvarsbygg får fortsette arbeidet også i 2021.

Uttak av torv på Reinøya

Den gamle torva som dekker gammene vil i følge Forsvarsbygg ikke være egnet til gjenbruk. Dette betyr at det må stikkes ut ny torv. Forsvarsbygg mener det vil være mest hensiktsmessig å benytte torv i umiddelbar nærhet av gammene, noe som medfører mindre transportbehov og fare for spredning av fremmede arter. Det søkes derfor om uttak av torv tilsvarende et område på ca. 20 x 25 meter.

Uttak av torv på Reinøya er forbudt, jf. verneforskriften pkt. IV nr. 1 og 3. Uttak av torv vil føre til sår i myra. For å bøte på dette, vil det stilles vilkår om at det ikke tas ut mer torv fra myra enn det volumet av torv som i dag dekker gammene. Det vil også stilles vilkår om at torva på gammene føres tilbake til myra for å unngå at terrenget endres vesentlig. Torv som har vært i kontakt med tjærepapp kan inneholde giftige stoffer og bør ikke tilbakeføres til myra, jf. nml. §§ 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning og 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. Statsforvalteren har kommet frem til at det kan tas ut en begrenset mengde med torv innenfor et avgrenset område rundt gammene til bruk på gammene.

Eablering av utedo

I følge Forsvarsbygg har det tidligere stått en gamle like vest for gammene Hygga og Trygga. Denne gammen, som ble kalt Stygga, var sannsynligvis en utedo. Den eksisterer ikke lenger. Forsvarsbygg mener det vil være hensiktsmessig å etablere en utedo som kan benyttes under restaureringsarbeidene og senere i forbindelse med tilsyn- og vedlikehold av gammene/ bygningene. Oppføring av utedo er forbudt i henhold til verneforskriften pkt. IV nr. 3.

Utedoen som ønskes oppført, vil være enkel og oppføres som et tradisjonelt byggverk. For konstruksjon av utedoen, har Forsvarsbygg tatt utgangspunkt i en utedo som har stått i tilknytning til gammer i Nesseby i Finnmark. Den vil ha et lite vindu over døra, pulttak, utadslående dør og stående kledning. Grunnflaten vil være på ca. 1,6 m² (100 x 160 cm) og den vil ha en høyde på omtrent 250 cm. Det kan nevnes at Riksantikvaren i møte med Forsvarsbygg 11. desember 2019 gav dispensasjon fra kulturminneloven for oppsetting av utedoen.

Statsforvalteren anser utedoen som et lite, men hensiktsmessig tiltak i forbindelse med restaureringsarbeidet og ved senere tilsyn og vedlikehold av bygningene, og vil gå inn for at Forsvarsbygg får tillatelse til å etablere utedoen som omsøkt. Det vil stilles flere vilkår i tilknytning til utedoen, blant annet at den må være åpen for andre brukere, at den må ha kum og tømmes jevnlig, jf. nml. §§ 10 om «økosystemtilnærming og samlet belastning» og 12 om «miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder».

Siden utedoen er et lite tiltak som plasseres i nær tilknytning til de to gammene, at det kan være hensiktsmessig å ha en utedo ved gammene samt at det tidligere har stått en utedo i området, vil Statsforvalteren gå inn for at Forsvarsbygg får plassere utedoen som omsøkt.

Eablering av brønn

Forsvarsbygg funnet frem til et bilde fra 1909 som viser at det tidligere var en brønn øst for gammene Hygga og Trygga. Bildet dokumenterer at brønnen var bygget inn mot berget og dekket til med trekledning, torv og never, noe som gjorde den nærmest usynlig i terrenget.

Eablering av brønn er forbudt i henhold til verneforskriften pkt. IV nr. 3. Siden brønnen er svært liten i omfang, den som utgangspunkt ikke er til fare for mennesker og dyr, er knapt synlig i terrenget og at det har stått en brønn i området fra før, vil Statsforvalteren gå inn for at Forsvarsbygg får etablere tiltaket.

Det vil stilles vilkår til tiltaket, blant annet at brønnen må etableres øst for gammene, bygges inn med låsbar dør i trevirke og at den må utformes slik at den ikke er til fare for dyr-/mennesker.

Oppsetting av telt

Opprinnelig hadde Forsvarsbygg planlagt å etablere arbeidsbrakke og arbeidstelt ved gammene på Reinøya i forbindelse med restaureringsarbeidet. Istedenfor arbeidstelt og arbeidsbrakke, ble det i 2020 satt opp et mindre telt som ble benyttet til opphold- og hvile under arbeidsøktene på Hornøya.

Oppsetting av telt på Reinøya er i utgangspunktet forbudt, jf. verneforskriften pkt. IV nr. 7. Statsforvalteren har forståelse for at det kan være behov for å ha et telt stående på Reinøya, ikke minst på grunn av skiftende vær og fordi det til tider kan være utfordrende å ta seg inn til Vardø by i lettbåt.

Statsforvalteren vil gå inn for at Forsvarsbygg får sette opp et midlertidig telt for hvile-/opphold i forbindelse med restaureringsarbeidene på Reinøya. Det vil settes vilkår til tidsperiode og at teltet må tas ned så snart arbeidene på Reinøya er ferdigstilt.

Bruk av helikopter for transport av utstyr og materialer

Det søkes om å benytte helikopter for transport av materialer og utstyr til- og fra Reinøya i perioden fra 1. februar 2021 til 8. mars 2021. Bruk av helikopter i forbindelse med transportoppdrag til Reinøya er forbudt, jf. verneforskriften pkt. IV nr. 6.

De første sjøfuglene ankommer reservatet i februar – mars. På denne tiden er det forholdsvis sparsomt med sjøfugler. I april – mai øker antallet sjøfugl i reservatet, og bruk av helikopter kan i denne perioden lettere føre til forstyrrelse- og skade på sjøfugl. Dersom det blir aktuelt å benytte helikopter til transportoppdrag, foreslår Statsforvalteren at denne muligheten benyttes i perioden fra 1. februar 2021 og frem til 1. mars 2021 samt for perioden fra 15. august 2021 og frem til 31. desember 2021.

I sistnevnte periode er det lite sjøfugl igjen i reservatet, og bruk av helikopter vil ha begrenset innvirkning på sjøfuglene, jf. nml. § 10 om «økosystemtilnærming og samlet belastning».

Dersom uforutsette omstendigheter gjør at helikoptertransport må gjennomføres i mars, vil Statsforvalteren åpne opp for inntil én (1) tur i løpet av perioden 1. mars – 8. mars. Av hensyn til fuglelivet, bør denne muligheten bare unntaksvis benyttes. Det vil stilles vilkår til ivaretagelse av sjøfuglene.

Etablering av midlertidig flytebrygge

Transport av materialer og utstyr fra lettbåt til land viste seg i 2020 å innebære betydelig risiko, da fjellet ved ilandstigningsstedet kunne være glatt og det kunne være vind og bølger som gjorde ilandstigningen ekstra vanskelig.

For å gjøre denne delen av arbeidet tryggere, søker Forsvarsbygg om å få sette opp en midlertidig flytebrygge på østsiden av Gambukta. Brygga vil være 8 (åtte) meter lang og 2 (to) meter bred. I tillegg vil det etableres en landgang med lengde 8 (åtte) meter og bredde 1 (én) meter til land. Flytebrygga vil forankres i sjø med anker og kjetting og med tau/kjetting til land. Siden flytebrygga trenger forankring til land, mener Statsforvalteren at tiltaket er søknadspliktig, jf. verneforskriften pkt. IV nr. 3.

Mye vind og store bølger kan oppstå sommerstid, noe som til tider kan gjøre det svært utfordrende å ha en flytebrygge liggende i Gambukta. Med landgangen er den omsøkte flytebrygga hele 16 meter lang, og med den eksponeringen som flytebrygga vil ha, kan dårlig vær kunne føre til at brygga slites i stykker og driver bort fra Reinøya.

For at restaureringen av gammene skal kunne fullføres på en sikker og hensiktsmessig måte og for å ivareta sikkerheten ved transport av materialer og utstyr, vil Statsforvalteren gå inn for at Forsvarsbygg får etablere en midlertidig flytebrygga i Gambukta som omsøkt. Det vil stilles vilkår om at den planlagte brygga må være konstruert for å tåle værforholdene som kan oppstå i dette området sommerstid, og at det må foreligge planer for sikring av brygga dersom det meldes om dårlig vær, jf. nml. §§ 10 om «økosystemtilnærming og samlet belastning» og 12 om «miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder».

Statsforvalteren har vurdert samtlige tiltak både enkeltvis og samlet, og basert på erfaringer fra restaureringsarbeidene sommeren 2020, har en kommet frem til at tiltakene ikke vil være i strid med verneformålet og/eller påvirke verneverdiene nevneverdig.

Vedtak

Statsforvalteren i Troms og Finnmark gir Forsvarsbygg dispensasjon til restaurering av gammer, ferdsel, uttak av torv, etablering av utedo, etablering av brønn, oppsetting av telt, helikoptertransport og etablering av midlertidig flytebrygge.

Dispensasjonen er gitt med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 av 19. juni 2009 nr. 100.

Dispensasjonen er gitt på følgende vilkår:

1. Restaurering av gammer:

- a) Det skal være ryddig på byggeplassen under restaureringsarbeidet.
- b) Så snart tiltakene er ferdigstilt, og senest innen 31. desember 2021, må alt utstyr, materialer, søppel m.v. som har vært benyttet i forbindelse med tiltaket, være transportert ut fra naturreservatet.
- c) Eventuelle spor i terrenget skal jevnes utover, slik at terrenget er mest mulig likt det opprinnelige, dvs. før tiltakene knyttet til restaureringen av gammene ble igangsatt.
- d) Maskiner, byggematerialer, væsker m.v. må oppbevares forsvarlig. Det er spesielt viktig å unngå at skadelige væsker lekker til grunnen.
- e) Siden det kan være mye vind på Reinøya også sommerstid, er det viktig at utstyr og materialer festes godt til bakken.

2. Ferdsel:

Ferdsel kan foregå innenfor et begrenset område på Reinøya i perioden fra og med 15. februar 2021 til og med 31. august 2021.

3. Uttak av torv på Reinøya:

- a) Det kan tas ut torv innenfor et avgrenset område rundt gammene (ca. 20 x 25 meter).
- b) Forusetningen for uttak av torv, er at torva som i dag dekker gammene, legges tilbake i uttaksområdet. Dette betyr at volumet av torv som tas ut tilsvarer volumet av torv fra gammene. Terrenget skal ikke endres vesentlig etter uttak av torv.
- c) Det må tilføres lokale frø (for eksempel fra planter) til uttaksområdet.
- d) Torv som har vært i kontakt med tjærepapp kan inneholde skadelige stoffer, og bør ikke tilbakemføres til uttaksområdet.

4. Etablering av utedo:

- a) Utedoen må plasseres øst for gammene Trygga/Hygga.
- b) Utedoen kan ha en grunnflate på inntil 1,6 m² (100 cm x 160 cm) og en høyde på inntil 250 cm.
- c) Kledningen må være stående.
- d) Utedoen må konstrueres med pulttak, utadslående dør som kan lukkes med en krok og enkelt toalettsete. Det kan etableres et lite vindu over døra. Taket må kles i shingel, torv eller bord/never.
- e) Det forutsettes at utedoen er åpen for alle, og at den bygges solid nok til å stå imot uvær.
- f) Tak, vegger og dør må ha en farge som gjør at elementene ikke skiller seg for mye ut fra omgivelsene.
- g) Det må etableres kum for oppsamling av avføring, urin og toalettpapir. Kummen kan være tett eller utformet slik at flytende væsker renner ned i grunnen. Den må tømmes jevnlig utenfor reservatet.

5. Etablering av brønn:

- a) Brønnen må etableres øst for gammene Hygga og Trygga, og nord for utedoen.
- b) Brønnen må ha dimensjoner tilsvarende ca. 60 cm bredde, 80 cm lengde og 60 cm dybde, og kles med kantsteiner.
- c) Brønnen må bygges inn med låsbar dør i trevirke. Denne innretningen som må utføres i tre, torv og never, kan ha en høyde på ca. 1,8 meter og bredde på ca. 1,4 meter inkl. torvdekke.
- d) Brønnen må utformes slik at den ikke er til fare for mennesker og dyr.

6. Midlertidig telt for opphold/hvile:

- e) I forbindelse med restaureringen av gammene kan det etableres midlertidig telt for opphold, hvile- og overnatting (ca. 5 x 8 meter).
- f) Teltet må plasseres innenfor oppgitt område som vist i vedlegg 2.
- g) Teltet må fjernes fra naturreservatet innen 31. desember 2021.

7. Helikoptertransport (landing/flyging):

- a) Det kan benyttes helikopter for transport av utstyr og materialer til Reinøya. Transporten må gjennomføres i periodene (fra og med – til og med) 1. februar 2021 – 28. februar 2021 og 15. august 2021 – 31. desember 2021.
- b) Dersom uforutsette omstendigheter oppstår, kan det i tillegg gjennomføres én (1) flyging/landing i perioden (fra og med – til og med) 1. mars 2021 – 8. mars 2021.
- c) Det skal tas særskilt hensyn til fuglelivet under flyging og landing, spesielt dersom det benyttes helikopter i perioden (fra og med – til og med) 1. mars 2021 – 8. mars 2021. I denne perioden bør flyging/landing bare unntaksvis foregå, og det bør være lite/ingen fugl tilstede når oppdraget gjennomføres.
- d) Landingen/lossingen må foregå i umiddelbar nærhet av gammene. Flygingen mellom gammene og fastlandet må skje i nord – sørlig retning, slik at en unngår å fly over reservatet der det er mye fugl.

8) Etablering av midlertidig flytebrygge:

- a) Omsøkt flytebrygge må forankres tilstrekkelig til bunn og til land.
- b) Flytebrygga må være konstruert for å tåle værforholdene som kan oppstå i dette området sommerstid, og det må foreligge planer for sikring av brygga dersom det meldes om dårlig vær.
- c) Så snart arbeidene på Reinøya er avsluttet, og senest innen 31. desember 2021, må flytebrygga og festepunkter på land og i sjø være fjernet fra området.
- d) Flytebrygga skal kun benyttes i forbindelse med restaureringen av gammene.

Merk:

- Med unntak av midlertidig etablering av flytebrygge, har Forsvarsbygg i tidligere vedtak fått dispensasjon til å gjennomføre samtlige tiltak.
- Forsvarsbygg må selv sørge for at det foreligger nødvendig tillatelser til etablering av utedo, brønn og flytebrygge.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jmfør forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen skal være skriftlig og begrunnet og sendes til Statsforvalteren i Troms og Finnmark, jf. forvaltningsloven § 32.

Med hilsen

Heidi-Marie Gabler (e.f.)
seksjonsleder

Tor Asbjørn Aslaksen Simonsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi:

Statens naturoppsyn Vadsø
Vardø kommune
Forsvarsbygg ved Arnt Magne Haugen

christer.michaelsen@miljodir.no
postmottak@vardo.kommune
arnt.magne.haugen@forsvarsbygg.no

Vedlegg:

1. Kart og flyfoto som viser plasseringen av omsøkte tiltak.